

Осигурање живота везано за инвестиционе јединице – поређење тржишта Србије и Мађарске

Life insurance linked to investment units - comparison of the serbian and hungarian markets

Жељко Војиновић*

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици, Суботица

Вера Зеленовић**

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици, Суботица

Атила Саваи***

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици, Суботица

Сажетак: Мешовито осигурање и осигурање везано за јединице инвестиционих фондова (unit-linked осигурање) представљају производе са заштитном и штедном компонентом. Дакле, пружају заштиту од преране смрти, али и од ризика доживљења, односно представљају инструмент истовремене заштите и штедње. Иако у основи пружају исте погодности, ипак постоје одређене разлике међу овим производима. Најзначајнија разлика је у томе да код мешовитог осигурања ризик улагања сноси осигуравајуће друштво, док је код unit-linked осигурања ризик инвестирања на осигуранику. Разлике између ових производа носе са собом и разлике у карактеристикама тржишта на којима доминира један или други производ. Ове разлике у погледу развијености, али и у погледу нивоа ризика присутне су и на тржишту Србије и на тржишту Мађарске.

Кључне речи: мешовито осигурање, осигурање везано за јединице инвестиционих фондова, густина осигурања (density), пенетрација (penetration), тржиште животног осигурања Србије, тржиште животног осигурања Мађарске.

Abstract: Endowment and unit – linked policies are products of life insurance with risk and savings components. These products include protection in the case of early death of the insured or in the case of his survival. With other words, endowment and unit – linked policies are instruments of simultaneous protection and savings. Even if these products are very similar, there are some differences between them. The most important difference is that in the case of endowment policies the investment risk is borne by the insurance company, while the investment risk of unit-linked insurance is borne by the policy holder. Differences between these products generate some differences between the markets which are dominated by endowment or unit-linked policies, too. These differences in the level of development and risk can be shown between the markets of Serbia and Hungary, too.

Keywords: endowment policy, unit – linked insurance plan, insurance density, insurance penetration, life insurance market in Serbia, life insurance market in Hungary.

* ✉ zeljko.vojinovic@ef.uns.ac.rs

** ✉ vera.zelenovic@ef.uns.ac.rs

*** ✉ savaiatila@mts.rs

Увод

У првом делу рада објашњавају се појмови мешовитог осигурања и осигурања везаног за јединице инвестиционих фондова. Мешовито осигурање представља производ који обезбеђује исплату унапред уговорене осигуране суме у случају смрти осигураника или у случају истека периода трајања осигурања. Осигурање везано за инвестиционе јединице у основи пружа исту заштиту, с тим да износ исплаћене осигуране суме зависи од резултата пословања изабраног инвестиционог фонда. Дакле, ризик је већи код осигурања везаног за инвестиционе јединице, али је већа и потенцијална добит. У наставку се врши упоређивање ових производа с разних аспекта, као што су ризичност, добит и висина осигуране суме. Други део рада се односи на анализу тржишта животног осигурања Србије и Мађарске. На основу прикупљених података врши се упоређивање ових тржишта у погледу најважнијих показатеља стања и развоја сектора животног осигурања. Анализирана тржишта се умногоме разликују, али је најинтересантнија разлика међу њима ипак у доминантном производу. Код нас водећу улогу има мешовито осигурање, а у Мађарској осигурање везано за јединице инвестиционих фондова. На основу изведених анализа доносе се одређени закључци, не само о тржишту Србије и Мађарске већ уопштено и о тржиштима на којима доминирају мешовито осигурање или осигурање везано за јединице инвестиционих фондова. Можемо рећи да је тржиште с водећом улогом осигурања везаног за инвестиционе јединице развијеније, али истовремено и ризичније у односу на тржиште с доминантном улогом мешовитог осигурања.

Предмет рада односи се на објашњавање карактеристика мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице, односно на објашњавање карактеристика тржишта с доминантним учешћем једног или другог производа. Ради закључивања о карактеристикама и о разликама међу њиховим карактеристикама, анализирају се тржишта Србије (где водећу улогу има мешовито осигурање) и Мађарске (тржиште с доминантним учешћем осигурања везаног за инвестиционе јединице).

Циљ рада јесте указивање на најважније разлике у карактеристикама мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице. Дакле, рад треба да објасни у чему се разликују ови производи, иако се на први поглед може чинити да је реч о скоро истим производима. С друге стране, циљ рада јесте и објашњавање карактеристика тржишта на којима водећу улогу имају анализирани производи, уз указивање на њихове најважније разлике.

У раду се користи метода компилације за одређивање појма мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице. Компаративна метода користи се приликом закључивања о разликама у карактеристикама ових производа. Осим тога, компаративна метода се заједно са статистичким методом употребљава у анализи и упоређивању тржишта Србије и тржишта Мађарске. На

крају рада се помоћу индуктивне методе даје и закључак о разликама у карактеристикама тржишта на којем доминира мешовито осигурање и тржишта са водећом улогом unit-linked осигурања.

1. Појам и карактеристике мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице

1.1. Појам мешовитог осигурања

Да бисмо дефинисали мешовито животно осигурање, најпре морамо утврдити шта оно у ствари обухвата. Ова врста осигурања се састоји од два дела:

1. осигурање за случај смрти,
2. осигурање за случај доживљења.

Према томе, ову врсту осигурања можемо дефинисати на следећи начин: осигурање живота за случај доживљења и смрти (мешовито осигурање) јесте производ који обезбеђује гарантовану исплату унапред уговореног износа новца (осигуране суме) осигураном лицу у случају доживљења, или корисницима осигурања у случају смрти осигураника, с тим да осигурана сума за случај смрти не мора бити иста као осигурана сума за доживљење (НБС, 2017).

Куповином полисе мешовитог осигурања осигураник истовремено добија један од најсавременијих облика штедње, али и сигурност у случају преране смрти. Погодност која произлази из ове двострукости јесте разлог зашто је мешовито осигурање најчешћи појавни облик осигурања живота.

Мешовито осигурање је сложени производ који у основи обухвата ризик смрти и доживљења, али се најчешће закључује уз одређена допунска осигурања, што га чини одговарајућим за постизање разних циљева. Пошто мешовито осигурање законодавац третира као врсту осигурања живота, Закон о осигурању дозвољава закључивање следећих допунских осигурања (Закон о осигурању, члан 8):

- допунско осигурање од последица незгоде уз животно осигурање,
- допунско здравствено осигурање уз животно осигурање.

У основи се овим допунским осигурањима осигуранику обезбеђује:

- покриће за случај смрти услед незгоде,
- покриће за случај трајног губитка опште радне способности,
- заштита од ризика пролазне неспособности за рад,
- накнада трошкова лечења услед несрећног случаја,
- приступ услугама приватних лекарских ординација,
- накнада у случају настанка уговорених тежих болести.

На основу овога можемо закључити да је мешовито осигурање производ који може обезбедити заштиту у најразличитијим животним ситуацијама, а поред тога нуди осигуранику и могућност штедње, односно улагања и повећавања новчаних средстава.

1.2. Појам осигурања везаног за инвестиционе јединице

Код традиционалних производа животних осигурања, улагање средстава прикупљених у облику премија врши се на основу одлуке осигуравајућег друштва, у складу са законским ограничењима. Осигуравајућа кућа одређује инвестициону политику и начин инвестирања, те врши избор средстава у која се премије пласирају. Дакле, друштво има право одлучивања, а при томе је логично да оно сноси и ризик у вези с инвестиционим одлукама. Другачије речено, код традиционалних производа ризик инвестирања је на осигуравајућем друштву.

Узимајући у обзир чињеницу да су осигуравајуће организације институционални инвеститори који се професионално баве пословима улагања прикупљених туђих средстава и да су могућности инвестирања ограничене законом, можемо закључити да су ова улагања у великој мери сигурна и да имају добро обезбеђење. Сигурност има своју цену, а то је низак принос.

Због захтева за производима који омогућавају остварење веће добити, развијена су осигурања која носе са собом већи ризик, али и већи принос, односно настало је осигурање везано за јединице инвестиционих фондова (*unit-linked* производи), које је први пут уведено у Холандији, 1953, односно у Великој Британији, 1957. године (Sadhak, 2009, 171).

Unit-linked производи су такви облици осигурања код којих је *ризик улагања на уговорачу*, а не на осигуравачу. Осигурано лице преузима на себе инвестициони ризик, али заузврат добија *веће приносе*. Важно је истаћи да се зато што осигураник носи ризик инвестирања, поред добити јавља и *могућност губитка уложених средстава*. Дакле, уговорач осигурања врши избор инвестиционог фонда у који жели да пласира своја средства, а износ који му се исплаћује зависи од успешности изабраног фонда. Односно, код ових производа типично нема гарантованих приноса, мада неке изабране инвестиције, као што су фондови обвезница које се држе до доспећа, могу имати елемент гарантоване добити (Whelehan, 2002, 5).

Животно осигурање везано за *јединице инвестиционих фондова* може е дефинисати као производ осигурања код којег средстава техничких резерви формираних на основу уговора о осигурању осигуравач пласира у инвестиционе фондове који су састављени од одвојених, теоријских обрачунских јединица исте вредности (инвестиционих јединица) ради остварења инвестиционих циљева у складу с одредбама уговора, при чему инвестициони фондови могу бити основани од стране самог осигуравајућег друштва, или од стране других

друштва овлашћених за управљање инвестиционим фондовима, а одлуку о избору инвестиционог фонда доноси уговарач осигурања (Act LXXXVIII of 2014 on the Insurance Business, члан 2).

Иако закон појединих држава дозвољава повезивање различитих врста животних осигурања (рентно осигурање, осигурање за случај венчања и рођења, доживотно осигурање живота итд.) с инвестиционим фондовима, у пракси се ипак најчешће јавља *мешовито осигурање* као осигурање везано за јединице инвестиционих фондова. Дакле, реч је о осигурању које обезбеђује исплату осигуранике суме у случају смрти, или ако осигураник доживи одређени број година.

До сада, у Србији једино друштво које нуди производ unit-linked осигурања јесте „Generali“. Производ *Мозаик* обезбеђује клијенту могућност улагања у следеће фондове: Raiffeisen Cash, Raiffeisen Euro Cash, Raiffeisen World, КомБанк Новчани фонд и КомБанк ИнФонд (Generali Србија, 2016). Дакле, поред тога што је на нашем тржишту доступан само један производ који клијенту омогућава да самостално одлучује о инвестирању средстава, врло је мали и број инвестиционих фондова који се могу изабрати. И поред ограниченог броја инвестиционих алтернатива, *Generali Мозаик* може послужити као замена за традиционална осигурања и друге облике улагања средстава и на тај начин допринети развоју тржишта животног осигурања, али и тржишта капитала у Србији.

1.3. Упоређивање основних карактеристика мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице

Табела 1: Разлике између мешовитог осигурања и осигурања везаног за инвестиционе јединице

<i>Мешовито осигурање</i>	<i>Осигурање везано за инвестиционе јединице</i>
Осигурана сума је гарантована	Осигурана сума није гарантована
Заштитна компонента је већа	Заштитна компонента је нижа
Инвестициону одлуку доноси осигураваач	Инвестициону одлуку доноси осигураник
Инвестициони ризик је на осигуравајућем друштву	Инвестициони ризик је на осигуранику
Мања али сигурнија добит	Већа али ризичнија добит
Трошкови нису јавно објављени	Трошкови су објављени
Ризичност улагања је ограничена законом	Могућност ризичнијих улагања

Извор: Аутори

Иако у основи пружају исте погодности (осигурање за случај смрти и доживљења), видимо да се ови производи умногоме разликују. Најзначајнију разлику ипак представља *субјект инвестиционог одлучивања*. Код unit-linked

осигурања одлуку о улагању доноси осигураник, због чега је и ризик на њему. Чињеница да осигураник сноси ризик уједно значи и могућност већих приноса. Дакле, предност unit-linked осигурања је у већој добити, а његов недостатак је у већем ризику са аспекта осигураника. Обрнуто је код мешовитог осигурања: недостатак је мањи принос, а предност је мањи ризик. Чињеница да код мешовитог осигурања улагање врши осигуравач значи мањи ризик не само због професионалности друштва као инвеститора већ и због тога што су његове могућности ограничене законом у погледу улагања средстава техничких резерви. Осигурана сума је гарантована само код мешовитог осигурања (unit-linked осигурање има минималну гарантовану суму за случај смрти), што је велика предност ових осигурања, док су предност осигурања везаног за инвестиционе јединице јавно објављени трошкови ових производа (трошкови мешовитог осигурања нису објављени). Иако је трошковна структура unit-linked производа често компликована, њено познавање ипак може помоћи приликом доношења одлука о закључењу уговора.

Можемо закључити следеће:

- ако осигураник купује полису осигурања ради сигурне заштите од ризика, он ће се одлучити за мешовито осигурање;
- ако осигураник закључује уговор о осигурању првенствено ради остваривања добити, он ће се одлучити за осигурање везано за инвестиционе јединице;
- мешовито осигурање је производ с већом заштитном компонентом, док је осигурање везано за јединице инвестиционих фондова у већој мери намењено за штедњу;
- одлука о избору производа осигурања зависи од циљева осигураника и од његовог става према ризику.

2. Упоредивање тржишта Србије и Мађарске

2.1. Структура премије животних осигурања у Србији

На тржишту животног осигурања Србије водећу улогу имају производи осигурања живота, односно осигурање с тачно утврђеним роком исплате, осигурање за случај доживљења, осигурање за случај смрти и мешовито осигурање живота. Детаљније гледано, с обзиром на учешће у укупној премији животних осигурања доминирају *производи мешовитог осигурања живота*. Просечан удео премије ових осигурања у животним премијама у периоду 2004–2015. године износи 59 процената. Интересантно је да производи осигурања везаног за инвестиционе јединице нису присутни на нашем тржишту, иако у Европској унији имају изузетан значај. Разлог је чињеница да је могућност увођења ових производа дата тек 2014. године, када је уведен нови Закон о осигурању, односно то што нису предузете промене осталих прописа које су

44%, док се удео мешовитог осигурања смањује на 38%. Ова тенденција се наставља и у следећим годинама. Изузетак представља једино 2009. година, када учешће осигурања везаног за инвестиционе јединице значајно опада и износи свега 33 процента.

Графикон 2: Структура премије животних осигурања по врстама осигурања у Мађарској, 2004–2015. (%)

Извор: MABISZ

Након тога се опет наставља раст учешћа unit-linked осигурања у укупним премијама животних осигурања у Мађарској, те у 2014. години њихово учешће износи 63%, а у 2015. години 64,73 посто. Учешће мешовитог осигурања у Србији у посматраном периоду приказује пад до 2008. године, када је са 68% (2004) смањено на 58 процената. Након тога његово учешће у укупним премијама животних осигурања континуелно расте, с тим да је 2015. године значајно смањено на 50 посто. Што се тиче осталих осигурања, односно осигурања за случај доживљења, осигурања с тачно утврђеним роком исплате и рентног осигурања, у Србији је њихово учешће у укупним премијама животних осигурања веће. Изузетак представља осигурање за случај смрти, које има веће учешће у Мађарској.

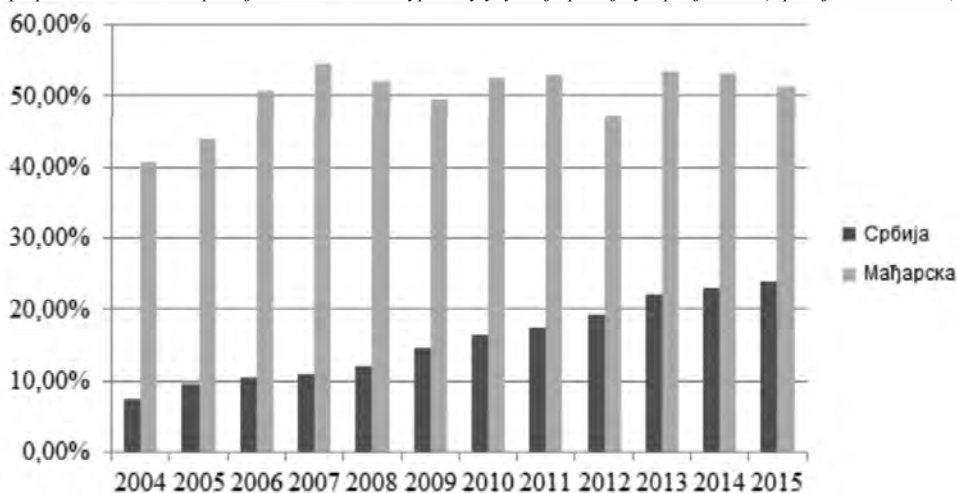
Најзначајнија разлика у структури премије животних осигурања две земље свакако је улога осигурања везаног за инвестиционе јединице. Ово су далеко најзначајнији производи на тржишту Мађарске, док се у Србији јављају само у другој половини 2016. године. Недостатак unit-linked осигурања на нашем тржишту може се посматрати као један од разлога недовољне развијености сектора животног осигурања у Србији. С друге стране, с појавом кризе, висина премије животних осигурања смањена је у Мађарској, али и у целој Европи, док

се у Србији наставља континуелан раст животних премија, што указује на то да веће учешће премије осигурања везаног за инвестиционе јединице повлачи за собом већу изложеност сектора животног осигурања утицајима финансијске кризе.

2.3. Учешће премије животних осигурања у укупној премији

У овој анализи вреди узети у обзир податак који говори да учешће премије животних осигурања у Европи износи просечно 61% (*Insurance Europe*). Анализирани подаци показују да се Мађарска у већој мери приближава том проценту, пошто је учешће животних премија са 40% у 2004, повећано на 51% у 2015. години. У истом периоду учешће животних премија у Србији расте са 7% на 24 процента. Иако учешће животних премија у Србији далеко заостаје у односу на њихово учешће у Мађарској, раст у Србији је много значајнији.

Графикон 3: Учешће премије животних осигурања у укупној премији у Србији и Мађарској, 2004–2015. (%)

Извор: НБС, МABISZ

Поред тога што је учешће животних премија увећано три пута, и сам износ тих премија седам пута је већи у 2015. (160 милиона евра) у односу на 2004. годину (23 милиона евра). У истом периоду је у Мађарској износ премија повећан 1,8 пута (са 772 милиона на 1.414 милиона евра), а њихово учешће је веће за 1,3 пута. Раст животних премија је већи у Мађарској једино у 2006. години. Поред тога, у Србији премије расту у свим посматраним годинама, док је у Мађарској присутан пад у 2008. (за 9,24%), 2009. (за 15,71%) у 2012. години (за 9,21%) и у 2015. години (за 1,57%).

2.4. Удео премије у бруто домаћем производу и висина премије по глави становника

У анализи стања, развијености и значаја животног осигурања у појединим земљама се често употребљавају индикатори под називом *density* (густина) и *penetration* (пенетрација). Први индикатор се односи на *однос између бруто директних животних премија и броја становника* у једној земљи и показује колико се просечно троши на животно осигурање по глави становника у датој држави. Други индикатор представља *однос бруто директних животних премија и бруто домаћег производа* једне земље и показује релативну важност, односно значај сектора животног осигурања са аспекта целе домаће економије (*OECD*, 2014).

Ако полазимо од резултата упоређивања висине и учешћа премије животних осигурања, онда није изненађујуће да је положај Мађарске и у погледу ових показатеља повољнији. На основу следеће табеле с лакоћом се може закључити да су учешће премије у ГДП и висина премија по глави становника на значајно већем нивоу у Мађарској. С друге стране, и у овом случају можемо приметити да је раст много значајнији на тржишту Србије. Дакле, у нашој земљи значајно је повећана вредност оба показатеља, а висина премије по становнику у 2015. износи 22 евра, што је седам пута веће од износа у 2004. години.

Табела 2: Однос премије и бруто домаћег производа и премија *per capita* у Србији и Мађарској, 2004–2015. (% , односно износи у еврима)

Година	Премија / ГДП		Премија <i>per capita</i>	
	Србија	Мађарска	Србија	Мађарска
2004.	0,12%	0,94%	3	76
2005.	0,19%	1,06%	5	95
2006.	0,20%	1,47%	6	132
2007.	0,21%	1,59%	8	160
2008.	0,23%	1,37%	11	146
2009.	0,27%	1,40%	11	130
2010.	0,30%	1,43%	12	140
2011.	0,29%	1,39%	13	139
2012.	0,33%	1,28%	14	127
2013.	0,36%	1,36%	17	138
2014.	0,41%	1,39%	19	145
2015.	0,49 %	1,34 %	22	146

Извор: НБС, Републички завод за статистику, *Insurance Europe*

Упоређивања у погледу висине премије по глави становника можемо извршити и с другим земљама. На пример, у 2015. години, премија *per capita* у Хрватској износила је 91 евро, у Румунији 20 евра, а у Словенији 265 евра (*Insurance Europe*). Према томе, Србија премашује Румунију, али заостаје у односу на остале земље, с тим да у односу на Словенију значајно заостаје и Мађарска.

2.5. Учесници на тржишту

Између тржишта Србије и Мађарске постоје велике разлике и у погледу учесника. Наиме, у Србији се пословима животних осигурања бави 11 друштава, док је у Мађарској таквих друштава 20, односно скоро дупло више.

Чињеница да су производи осигурања везаног за инвестиционе јединице од изузетног значаја на мађарском тржишту и да су ови производи повезани с радом инвестиционих фондова указује на неопходност постојања развијеног сектора финансирања путем тих фондова. Наиме, у Мађарској послује 39 друштава за управљање инвестиционим фондовима, а нека од тих друштава управљају и са више од 40 фондова. У Србији тренутно послују четири друштва за управљање, која управљају са укупно 13 инвестиционих фондова. И по томе можемо закључити да су разлике огромне.

Водећа друштва на нашем тржишту су „Generali“, „Grawe“ и „Wiener“, а на тржишту Мађарске на прва три места су NN (бивши ING), „Generali“ и Мађарска пошта. Наведена друштва су у Србији у периоду од 2004. до 2015. године прикупила у просеку 56% укупних премија животних осигурања. Њихов удео у премији био је на највећем нивоу у 2007. години, у износу од 78 процената. Удео три највећа друштва у укупној премији био је испод 50% само у 2004. (40%) и 2005. години (47%). У истом периоду у Мађарској водећа друштва су прикупила значајно мање, просечно 40% (највише у 2006: 48%; а најмање у 2005. години: 31%) укупних животних премија. Значи, конкурентност је већа на мађарском тржишту, што подстиче друштва на пружање квалитетнијих услуга, којима боље задовољавају потребе својих клијената.

Важну улогу у конкурентској борби између друштава имају трошкови појединих производа. Ради повећања транспарентности трошкова појединих производа у Мађарској је уведен ACR (Annual Cost Rate) показатељ, који се одређује за сваки unit-linked производ. Од 2016. године се рацио укупних годишњих трошкова приказује и за производе мешовитог осигурања, ради њиховог лакшег упоређивања. Међутим, трошкови појединих производа код нас нису доступни, што је недостатак нашег тржишта у односу на тржиште Мађарске.

2.6. Поређење карактеристика тржишта Србије и тржишта Мађарске

На основу изведених анализа можемо извести одређене закључке о карактеристикама анализираних тржишта, односно о разликама у њиховим карактеристикама.

1. Најевидентнија, али можда и најбитнија разлика између два тржишта јесте у *нивоу развијености*. Видели смо да мађарско тржиште далеко премашује наше тржиште у сваком погледу, али мора се истаћи да је присутан већи релативан раст српског тржишта.
2. Видели смо да у Србији сви анализирани показатељи указују на растуће тенденције током целог посматраног периода, док се у Мађарској с појавом финансијске кризе јавља нестабилност у кретању анализираних величина, а у неким годинама су присутне и негативне тенденције раста и развоја. Изведено значи да је тржиште Мађарске, на којем доминантну улогу имају осигурања везана за јединице инвестиционих фондова, више изложено утицајима финансијске кризе. Већа *изложеност утицајима и последицама финансијске кризе* код unit-linked осигурања је на неки начин природна појава, јер ови производи у већој мери зависе од ризичнијих финансијских инструмената и од њихових перформанси на тржишту капитала.
3. Без обзира на ризичност коју велико учешће unit-linked осигурања повлачи за собом, може се рећи да присутност и висок удео ових производа у сектору животног осигурања означавају уједно и *следећи степен развоја* датог тржишта. Осигурање везано за инвестиционе јединице постепено би требало да покрене *развој* не само сектора животног осигурања већ и *тржишта капитала*. Дакле, с повећањем броја лансираних unit-linked производа, очекује се и повећање броја инвестиционих фондова као неопходних институција за функционисање ове врсте осигурања.
4. На основу изведених анализа уочава се већа *конкурентност* на мађарском тржишту. Већи степен развијености и већи ниво прихватања осигурања од стране становништва отварају простор оснивању већег броја осигуравајућих друштава, која пласирају најразличитије производе како би привукла што већи број клијената. Поред тога, у упоређивању unit-linked производа у Мађарској је уведен и ACR показатељ, који се од прошле године примењује и код производа мешовитог осигурања, чиме се даље повећава конкурентска борба међу осигуравачима.

Закључак

Осигурање живота за случај доживљења и смрти (мешовито осигурање) јесте производ који обезбеђује гарантовану исплату унапред уговореног износа новца (осигуране суме) осигураном лицу у случају доживљења, или корисницима осигурања у случају смрти осигураника, с тим да осигурана сума за случај смрти не мора бити иста као осигурана сума за доживљење. Врло је слично томе и осигурање везано за јединице инвестиционих фондова. Дакле, unit-linked осигурање на исти начин обезбеђује исплату осигуране суме у случају смрти осигураника или по истеку периода трајања осигурања. Ипак, постоје

незанемарљиве разлике међу овим производима. Најважнију разлику представља субјект инвестиционог одлучивања. Код мешовитог осигурања одлуку о улагању новчаних средстава прикупљених у облику премија доноси осигуравајуће друштво и оно сноси ризик улагања, односно ризик губитка. За разлику од мешовитог осигурања, код осигурања везаног за јединице инвестиционих фондова одлуку о инвестирању доноси осигураник. Дакле, сам осигураник врши избор фонда у који се средства уплаћена у облику премија улажу. Према томе, осигураник је одговоран за своју одлуку, што значи да он сноси ризик улагања средстава. То што осигураник сноси ризик улагања уједно значи и да постоји могућност губитка уложених новчаних средстава, али и могућност остварења добити која је значајно већа у односу на добит мешовитог осигурања.

На основу анализе тржишта Србије и тржишта Мађарске видели смо да наше тржиште заостаје у односу на мађарско тржиште у погледу свих релевантних показатеља који су узети у обзир. Дакле, ниво животних премија у Мађарској далеко премашује износ животних премија у нашој земљи. Поред тога, у Мађарској су на већем нивоу премије по глави становника и учешће животних премија у бруто домаћем производу земље. Предност нашег тржишта је у томе што је у погледу свих показатеља остварен већи раст у Србији, као и што је раст присутан и након појаве финансијске кризе, док се у Мађарској с појавом кризе јављају нестабилно кретање и пад анализираних величина.

Конкурентност је већа на мађарском тржишту, што се види већ по броју осигуравајућих друштава. Наиме, у Мађарској послује 20 друштава која се баве пословима животних осигурања, док код нас има 11 таквих друштава. Поред тога, три водећа друштва код нас прикупљају знатно више од половине укупних животних премија, а у анализираној суседној земљи три водеће компаније у свим годинама које су узети у обзир прикупљају мање од половине укупних животних премија.

Можемо рећи да је тржиште Мађарске на далеко већем нивоу развоја, али се могу уочити позитивне тенденције и на нашем тржишту, које ће се значајнијим пласирањем производа unit-linked осигурања ојачати.

На основу изведених анализа можемо закључити да постоје разлике између тржишта на којем доминира мешовито осигурање и тржишта на којем доминира осигурање везано за јединице инвестиционих фондова. Веће учешће осигурања везаног за инвестиционе јединице значи да је дато тржиште на већем нивоу развијености како у погледу остварених резултата, тако и у погледу институција које послују на њему. С друге стране, ова тржишта се у већој мери суочавају с последицама кризних ситуација, због чега је ниво ризика већи са аспекта целог сектора животног осигурања. Према томе, српско тржиште мораће да се суочи с повећаним ризицима, али су ти повећани ризици цена његовог даљег развоја.

Литература

Act LXXXVIII of 2014 on the Insurance Business, члан 2, *Hungarian Official Journal Publisher*, број 182/14.

Generali Srbija. http://general.rs/fizicka_lica/zivot/investicije/mozaik.961.html (приступљено 27. 11. 2016).

Insurance Europe, www.insuranceeurope.eu.

Magyar Biztosítók Szövetsége, MABISZ. www.proviti.hu/mabisz-magyar-biztositok-szovetsege.html (приступљено 11. 3. 2017).

Народна банка Србије, *Твој новац*.

http://www.tvojnovac.nbs.rs/edukacija/latinica/20/osiguranje/osiguranje_zivotno.html (приступљено 15. 2. 2017)

OECD (2014). OECD Insurance Statistics 2013, OECD Publishing. www.oecd-ilibrary.org/.../oecd-insurance-statistics-2013_ins_s (приступљено 20. 3. 2017).

Републички завод за статистику.

<http://www.stat.gov.rs/WebSite/public/PageView.aspx?pKey=2> (приступљено 15. 3. 2017).

Sadhak, H. (2009). *Life Insurance in India: Opportunities, Challenges and Strategic Perspective*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Whelehan, D. D. (2002). *International Life Insurance*. Hatton Gardens, London: Chancellor Publications Limited.

Закон о осигурању, *Службени гласник Републике Србије*, број. 139/14.

Summary

Endowment policies are a form of life insurance that is designed to pay a guaranteed, predefined sum of money (insured sum) to the insured after a specific period or to beneficiaries in the case of death of the insured. Sum paid in the case of death does not have to be equal to the sum paid after the policy has been matured. Unit – linked life insurance policies provide payments on a similar way, but there are some important differences between these products. The most important difference between endowment and unit – linked policies is in the subject who makes investment decisions. In the case of endowment policies the decisions about the investments of premiums paid by the policy holder are made by the insurance company, while unit – linked insurance plans allow the policy holder to decide where to invest the paid premiums. According to this, investment risk of the endowment policies is borne by the insurance company, while investment risk of unit-linked policies is on the policy holder. Risk borne by the policy holder means that he has to face the possibility of loss, but on the other hand, the potential profit is significantly higher than in the case of other life insurance products.

According to the results of the analysis of the significant indicators, we can say that the Hungarian market is on a higher level of development than the Serbian market. All life premiums, life premiums per capita and the penetration of life premiums are higher in Hungary. On the other hand, the growth of relevant indicators is bigger in our country and the growth is continued even the years of financial crisis.

On the Hungarian market the number of operating life insurance companies is 20, while Serbia has 11 of these companies. Three strongest companies in Serbia collect more than 50 % of all life premiums in the analyzed period, while in Hungary the leader companies don't collect more than the half of all life premiums in any analyzed year. So, we can say that the competition is on a higher level in Hungary.

We can say that there are differences between a market dominated by endowment policies and a market dominated by unit – linked policies. Higher participation of unit-linked insurance means that the market is on a higher level of development considering the results and the institutions, too. On the other hand, markets dominated by unit-linked policies are more exposed to the effects of a financial crisis. With other words, these markets are riskier. So, Serbia will have to develop the market of unit – linked policies and face higher risks, but this higher risk is the price of development.